

УДК 330.322:338.43(477.73)

Пустовіт М.І.
студент

Миколаївського національного аграрного університету

Шарапова С.М.
студентка

Миколаївського національного аграрного університету

**СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В АГРАРНІЙ СФЕРІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ****CURRENT STATE OF INVESTMENT ACTIVITY
IN AGRARIAN SPHERE OF THE MYKOLAIV REGION****АНОТАЦІЯ**

У статті досліджено сучасний стан інвестиційної діяльності в аграрній сфері України та Миколаївської області. Проаналізовано основні конкурентні переваги України в залученні іноземного капіталу. Визначено динаміку надходжень іноземних інвестицій в економіку області. Розглянуто основні проблеми залучення інвестицій в аграрну сферу Миколаївської області.

Ключові слова: аграрна сфера, інвестиційна діяльність, іноземні інвестиції, конкурентні переваги, інвестиційна привабливість.

АННОТАЦИЯ

В статье исследовано современное состояние инвестиционной деятельности в аграрной сфере Украины и Николаевской области. Проанализированы основные конкурентные преимущества Украины в привлечении иностранного капитала. Определена динамика поступлений иностранных инвестиций в экономику области. Рассмотрены основные проблемы привлечения инвестиций в аграрную сферу Николаевской области.

Ключевые слова: аграрная сфера, инвестиционная деятельность, иностранные инвестиции, конкурентные преимущества, инвестиционная привлекательность.

ANNOTATION

This article investigates the current state of investment activity in agrarian sphere of Ukraine and Mykolaiv region. Analyzed the main competitive advantages of Ukraine in attracting of foreign capital. Determined the evolution of incomes of foreign investment in the region's economy. Considered the main problems in attracting foreign investment in the agrarian sphere of the Mykolaiv region.

Keywords: agrarian sphere, investment activity, foreign investment, competitive advantages, investment attractiveness.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку аграрної сфери України важливу роль у забезпеченні позитивних результатів її функціонування відіграють інвестиції. Вони є головним джерелом технічного оснащення аграрних підприємств і освоєння нових технологій, формування виробничого потенціалу, основним механізмом реалізації стратегічних цілей економічного розвитку.

Разом з тим розвиток інвестиційної діяльності в останні роки супроводжується рядом проблем. Відтак, необхідним є дослідження сучасного стану інвестиційної діяльності в аграрній сфері з метою виокремлення основних з них і обґрунтування способів їх подолання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальним питанням залучення іноземних

інвестицій в економіку України, поліпшення її інвестиційного клімату присвячено чимало праць українських учених, зокрема Л. Борщ, О. Гаврилюка, А. Гайдуцького, В. Гейця, А. Дуки, Ю. Козака, О. Малютіна, В. Новицького, А. Пересади, А. Пехника, В. Жук, А. Філіпенка та ін. Проте питання сучасного стану інвестиційної діяльності в аграрній сфері потребують подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сучасного стану інвестиційної діяльності в аграрному секторі Миколаївської області задля виокремлення основних проблем, що стримують процес залучення іноземного капіталу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема залучення інвестиційних ресурсів і ефективного їх використання у сучасних кризових умовах є однією з головних в аграрній сфері, оскільки без її вирішення розраховувати на збільшення обсягів виробництва, підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств і забезпечення продовольчої безпеки нашої країни є практично неможливими.

Події останнього року суттєво дестабілізували економічну систему України, призвели до її глибоких структурних деформацій. Збройний конфлікт на Сході України, політична й економічна нестабільність викликали відплив прямих іноземних інвестицій через відсутність гарантій безпеки для інвестора та високий ступінь ризику.

Тому вкрай необхідно поступово поліпшувати інвестиційну діяльність, у тому числі і державну політику у цій сфері.

З погляду функціонування і розвитку аграрної сфери та її основної складової частини, ефективність залучення іноземних інвестицій перебуває у тісному зв'язку із підвищенням економічної ефективності галузі. При оцінці міжнародного співробітництва необхідно враховувати специфічні особливості діяльності в аграрній сфері. Адже ефективність діяльності аграрної сфери значною мірою залежить не лише від економічних, але й природно-кліматичних, біологічних та інших чинників вироб-

ництва. Надходження іноземних інвестицій поліпшує стан і результативність аграрної сфери, сприяє залученню інноваційних технологій, поліпшенню якості переробки та зберігання продуктів сільського господарства, використанню ресурсів, насиченості внутрішнього ринку високоякісним продовольством, створенню нових робочих місць, нарощуванню експортного потенціалу, налагодженню економічних зв'язків між господарюючими суб'єктами тощо [6].

Залучення інвестицій, зокрема іноземних, є необхідною умовою економічного розвитку як України в цілому, так і Миколаївської області зокрема.

Першочерговим кроком для України зараз є необхідність формування інвестиційно привабливого іміджу. Для покращення інвестиційної привабливості наш уряд на деякий час має стати успішним маркетологом та піарщиком, для того щоб вдало продавати сильні сторони нашої країни. Проаналізуємо, які вихідні конкурентні переваги на сьогодні має Україна і чим варто заманювати іноземний капітал.

1. Одним із найважливіших показників у системі світової конкуренції є запаси сировини, якими володіє країна. Згідно із дослідженням Citigroup Inc. та Геологічної служби США поклади рудних (металічних) корисних копалин в Україні оцінюються в 510 млрд дол., що дозволяє нашій країні зайняти 4 місце в світі за цим показником. Величезні запаси сировини при низьких темпах її освоєння та розробки однозначно будуть приваблювати іноземних інвесторів.

2. Сприятливі умови ведення сільського господарства. Крім чудових кліматичних умов в Україні сконцентровано близько 25% світового запасу чорноземів. Цей факт, наприклад, у 2014 році дозволив країні зайняти 2 місце у світі по експорту зернових, вийти у топ 10 з виробництва цукру, рослинного масла та картоплі. Нагадаю, що з усіх видів ґрунту чорноземи дають найбільший врожай при правильній обробці.

3. Показник індексу людського розвитку, який включає у себе рівень життя, грамотності, освіченості і довголіття як основних характеристик людського потенціалу. У 2013 році за цим показником Україна займала 78 місце серед 186 країн. Але оскільки цей показник інтегральний і враховує ряд факторів, то, наприклад, за рівнем освіченості українці стабільно входять в топ 30 світових країн, а за тривалістю життя вже займаємо останнє місце в Європі. Рівень грамотності та освіченості населення навіть не європейська, а світова конкурентна перевага нашої країни. Окрема увага – тому фактору, що за рівнем володіння населенням англійською мовою Україна займає 27 місце в світі.

4. Показники рівня розвитку науки та технологій. Згідно даних The Good Country Index у 2014 році по рівню розвитку науки та технології Україна зайняла 13 місце у світі, що від-

повідним чином впливає на рівень розробок та інновацій в різних секторах економіки, зокрема в ІТ-секторі.

5. Низький рівень середньої заробітної плати. Після девальвації національної валюти у 2014 році на більш чим 75% середня заробітна плата у доларовому еквіваленті стала найменшою у Європі і складає близько 320 дол. З одного боку, це низький рівень купівельної спроможності населення, а з іншого – дешева робоча сила робить привабливим варіант розміщення в країні виробництва та промисловості.

Саме ці 5 факторів сьогодні складають конкурентну перевагу України в боротьбі за міжнародний капітал і саме на них має будуватися урядова інформаційна компанія по залученню інвесторів. Також кожен із цих факторів дає підказку, які сектори економіки варто розвивати у першу чергу: металургійну промисловість, сільське господарство, ІТ-сектор та сферу послуг [1].

Обсяг залучених в економіку регіону інвестицій – це один із критеріїв ефективності його функціонування. Для покращення своїх позицій та здатності конкурувати на ринку одним із основних завдань підприємств є підвищення їхньої інвестиційної привабливості для вітчизняних і іноземних інвесторів.

Миколаївська область, як і весь південний регіон є привабливим для інвестування завдяки значному промисловому і науково-технічному потенціалу, вигідному географічному положенню, розвинутій транспортній інфраструктурі, високому освітньому рівню населення, висококваліфікованим трудовим ресурсам, наявності природних багатств, доступності до ринків країн ближнього зарубіжжя, Європи, Азії й Африки.

Миколаївщина традиційно вважається одним із регіонів інтенсивного землеробства в Україні, за наявністю потужного природно-ресурсного потенціалу та значних земельних ресурсів. За розмірами посівних площ область входить у першу десятку регіонів країни.

Конкурентні переваги українського аграрного сектору економіки, в основному, визначаються природними і історично сформованими умовами з яких можна виділити: вигідне гео-економічне розташування країни, і зокрема, Миколаївської області; численні трудові ресурси з достатньою професійною підготовкою в аграрному виробництві; наявність унікальних розробок в рослинництві та тваринництві; потужний родючий земельний ресурс [3].

За підсумками I півріччя 2015 року підприємствами і організаціями області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 2101,9 млн грн капітальних інвестицій, що на 3,1% більше від обсягу капітальних інвестицій за відповідний період попереднього року (у I півріччі 2014 року – на 42,5% менше).

У загальнодержавному обсязі інвестицій частка Миколаївської області становила 2,1%,

що відповідає 14 місцю серед регіонів України.

Частка вкладень у підприємства сільського господарства, лісового господарства та рибного господарства Миколаївської області становила 16,9% проти 15,4% у I півріччі 2014 року. Понад 20% інвестицій галузі забезпечено товарами з обмеженою відповідальністю «Агроторгівельна фірма «Агро-Діло», приватним сільськогосподарським підприємством «Агрофірма «Роднічок», приватним підприємством «Аграрне підприємство «Благодатненський птахопром», сільськогосподарським товариством з обмеженою відповідальністю «Промінь».

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку області на 1 липня 2015 року становив 215,7 млн дол. США та в розрахунку на одну особу населення – 185,1 дол. США [4].

Іноземні інвестиції в економіку області надійшли з 50 країн світу. З країн ЄС з початку інвестування внесено 170,8 млн дол. США (79,2% загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 44,9 млн дол. США (20,8%).

До п'ятірки основних країн-інвесторів, на які припадало 84,3% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 96,1 млн дол. США, Нідерланди – 31,8 млн дол. США, Австрія – 26 млн дол. США, Швейцарія – 14,6 млн дол. США та Бельгія – 13,4 млн дол. США [4].

Незначні за обсягами іноземні інвестиції (акціонерний капітал) внесені у підприємства інформації та телекомунікації; фінансової та страхової діяльності; мистецтва, спорту, розваг та відпочинку; охорони здоров'я та надання соціальної допомоги; з надання інших видів послуг (0,7 млн дол. США, або 0,4%).

Основними проблемами, що перешкоджають широкомасштабному залученню інвестицій в аграрний сектор Миколаївської області та потребують вирішення, нині є:

- нестабільність законодавчої бази;
- непрогнозованість інвестиційної діяльності як однієї із складових бізнесу;
- низький рівень правового та судового захисту прав інвесторів;
- негативний інвестиційний імідж країни в цілому.

У цілому інвестиційні процеси в галузі помітно активізувалися завдяки формуванню законодавчих і нормативних основ інвестиційної діяльності, поліпшенню інвестиційного клімату, а також реалізації системи заходів державного характеру, спрямованих на підтримку сільського господарства, за рахунок як власних коштів підприємств, так і довгострокових кредитів, іноземного капіталу [2].

При цьому основою нормативно-правового регулювання активізації діяльності в зазначеній сфері є закони.

Одним із перших етапів щодо врегулювання відносин в інвестиційній сфері в Україні стало прийняття Верховною Радою України Законів

України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» від 10.09.1991 та «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991. Основне спрямування зазначених законів полягає у забезпеченні рівного захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно від форм власності та джерел походження (вітчизняного або іноземного), а також у забезпеченні ефективного інвестування економіки України, розвитку міжнародного економічного співробітництва та інтеграції.

Також важливе значення має прийнятий 15.03.2001 Закон України «Про інститути спільного інвестування (пайові та інвестиційні фонди)», який визначає правові та організаційні основи створення, діяльності та відповідальності суб'єктів спільного інвестування, особливості управління їх активами, встановлює вимоги до складу, структури та зберігання активів, особливості розміщення та обігу цінних паперів інститутів спільного інвестування.

06.11.2014 Президент України Петро Порошенко підписав закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення оподаткування інвестиційної діяльності». Законом, зокрема, запроваджено можливість покладення прав та обов'язків щодо сплати ПДВ за багатосторонньою угодою про розподіл продукції на кожного інвестора та/або на оператора у порядку, визначеному угодою.

Також президент підписав закон від 07.04.2015 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав інвесторів». Зокрема, в законі визначено, що посадові особи відповідають за збитки, завдані ними господарському товариству.

Максимальне спрощення для суб'єкта інвестиційної діяльності порядку отримання послуг, пов'язаних із підготовкою та реалізацією інвестиційних проектів, шляхом запровадження принципу «єдиного вікна», покликаний забезпечити Закон України «Про підготовку та реалізацію інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна» від 21.10.2010. Зазначеним Законом визначаються правові та організаційні засади відносин, пов'язаних з підготовкою та реалізацією інвестиційних проектів за принципом «єдиного вікна», та передбачається, зокрема, покладання на уповноважений орган функцій взаємодії із суб'єктами надання адміністративних і господарських послуг, що, у свою чергу, значно спростить порядок отримання послуг суб'єктом інвестиційної діяльності, необхідних для подальшої реалізації інвестиційного проекту. 22.12.2011 прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про інвестиційну діяльність», яким передбачається приведення термінології у відповідність із чинним законодавством, визначення терміна «інвестиційний проект» і змісту складових частин інвестиційного проекту, напрямів, шляхів та заходів державної підтримки і стимулювання інвестиційної діяльності, а також запро-

вадження державної реєстрації інвестиційних проектів, які потребують державної підтримки та проведення оцінювання їх економічної ефективності.

Таким чином, система нормативно-правових актів свідчить про те, що в Україні законодавчо сформовано сприятливий інвестиційний клімат та умови здійснення інвестиційної діяльності шляхом закріплення на законодавчому рівні принципів і правил її здійснення. Проте одночасно з позитивними тенденціями в інвестиційному забезпеченні розвитку сільськогосподарських підприємств мають місце негативні явища і умови, зумовлені невідповідністю фактичних обсягів інвестицій з їх потребою, що не дає можливості забезпечувати зростання виробництва [5].

Також відоме на весь світ рейтингове агентство «Standard & Poor's» (S&P) у 2015 році збільшило довгострокові та короткострокові кредитні рейтинги України в іноземній валюті відразу на шість та сім пунктів, що свідчить про покращення інвестиційного рейтингу України в очах іноземних інвесторів.

Крім того, розвивати інвестиційну діяльність для надходження іноземних інвестицій в Миколаївську область можна беручи участь у міжнародних виставках-ярмарках та форумах.

Так, 9 жовтня 2015 року в м. Миколаєві Миколаївської області відбувся інвестиційний Форум «Миколаївщина – надійний партнер», метою якого є поширення позитивного досвіду регіону з реалізації інвестиційних проектів за участю іноземних та вітчизняних інвесторів.

До участі у Форумі було запрошено представників державних та місцевих органів влади, дипломатичного корпусу, а також фінансових організацій, українських та зарубіжних компаній, науковців та засоби масової інформації.

Під час форуму група компаній AGROFUSION презентувала проект «Можливості та проблеми інвестиційної діяльності», в якому було окреслено пропозиції місцевій владі для залучення іноземних інвесторів:

- знизити рівень «тіньової» економіки шляхом встановлення однакових умов для сплати податків як для юридичних, так і фізичних осіб;
- запровадити додатковий податок для власника землі, якщо зрошувальна земля використовується як богарна;
- віднести землі під переробними комплексами до земель іншого сільськогосподарського призначення;
- відмінити плату за приєднання до електричних та газових мереж;
- зменшити відсоток пайової участі в розвитку інженерної інфраструктури населеного пункту або надати можливість розстрочки на її сплату.

При цьому було зазначено, що можуть дати інвестиції:

- сучасні технології виробництва та переробки сільськогосподарської продукції;

- прозорість ведення бізнесу;
- застосування міжнародних стандартів менеджменту, екологічної безпеки, охорони праці та якості продукції;
- нові робочі місця та зменшення рівня безробіття;
- додаткові податкові надходження.

Ми вважаємо, що однією із найефективніших форм залучення іноземних інвестицій є спільні підприємства. Через спільне підприємство в аграрний сектор надходять прогресивні технології, нова техніка, досконаліші форми організацій виробництва. На цій основі буде не тільки досягатися вища ефективність виробництва, але й зростатимуть рівні організації, управління і кваліфікації працівників. Надходження іноземних інвестицій може спричиняти прямі й непрямі ефекти. Прямий ефект характеризується зростанням кількісних і якісних показників діяльності вітчизняних підприємств з іноземними інвестиціями. Непрямий ефект проявляється через взаємодію вітчизняних підприємств аграрного сектора з іноземним сектором, у результаті чого утворюється синергетичний ефект.

Висновки. Таким чином, економічний розвиток аграрної сфери Миколаївської області у довгостроковій перспективі потребує суттєвого покращення її інвестиційного забезпечення. Основними проблемами, що перешкоджають широкомасштабному залученню інвестицій в аграрний сектор Миколаївської області та потребують негайного вирішення, є: нестабільність законодавчої бази; низький рівень правового та судового захисту прав інвесторів; негативний інвестиційний імідж країни в цілому. Хоча проблеми в аграрній сфері існують, проте політика держави спрямована на їх подолання. Для цього проводиться система заходів державного характеру, прикладом яких є проведення інвестиційних форумів, спрямованих на підтримку сільського господарства та поліпшення інвестиційного іміджу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Борщ Л.М. Інвестування: теорія і практика : навч. посібник / Л.М. Борщ, С.В. Герасимова. – К., 2007. – 685 с.
2. Гайдуцький А. Незакрихти. Україні потрібна якісна нова стратегія залучення іноземного капіталу / А. Гайдуцький [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gazeta.dt.ua/finances/ne-za-krihti-ukrayini-potribnayakisno-nova-strategiya-zaluchennya-inozemnogo-kapitalu_.html.
3. Жук В.М. Поглиблення сутності предмету бухгалтерського обліку / В.М. Жук // Облік і фінанси АПК. – 2012. – № 1. – С. 16-23.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Третяк Н.М. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні / Н.М. Третяк // Фінансовий простір. – 2013. – № 3(11). – С. 165-170.
6. Ульянченко О.В. Інвестиційний процес і його складові елементи / О.В. Ульянченко // Ефективна економіка. – 2011. – № 1. – С. 26-30.